

Evropská ekonomická integrace

Od 2. světové války formovaly Evropu dva základní procesy, prohlubování [Evropské Unie](#) a rozšiřování EU. Třetím důležitým procesem, který se přidal v 90. letech, byla transformace ve východní Evropě.

Evropská Unie má na svých stránkách připravené [prezentace](#), ze kterých jsou některé následující obrázky. Projděte si tyto prezentace a web EU a udělejte si představu zejména o následujících bodech:

- Instituce EU (všimněte si jiného významu slova „instituce“ zde a v „institucionální ekonomii“)
- Jak vznikají právní předpisy EU
 - [Listina základních práv EU](#)
- [Oblasti politiky EU](#), zejména:
 - Cla
 - Hospodářské a měnové záležitosti
 - Jednotný trh
 - Regionální politika
 - Rozpočet

Proces prohlubování EU

EU není založená na ústavě, je založená na smlouvách mezi státy. První poválečné smlouvy se týkaly integrace sektorů, které byly tehdy důležité pro zbrojní průmysl.

- 1952 Evropské společenství uhlí a oceli
- 1958 Římské smlouvy:
 - Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství
 - Smlouva o založení Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM)
- 1987 Jednotný evropský akt: Jednotný trh
- 1993 Smlouva o Evropské unii - Maastricht
- 1999 Amsterodamská smlouva
- 2003 Niceská smlouva
- 2009 Lisabonská smlouva

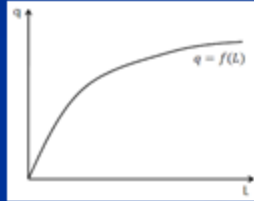
Dalším stupněm ekonomického integračního procesu bylo vytvoření zóny volného obchodu a celní unie v roce 1968. Jednotný evropský akt z roku 1986 směřoval k vytvoření jednotného vnitřního trhu do konce roku 1992, s volným pohybem nejen zboží a služeb, ale i výrobních faktorů a finančního kapitálu. Maastrichtská smlouva v roce 1993 cílila na zavedení jednotné měny a společné monetární politiky. Postupem času na základě této smlouvy vznikla Eurozóna. Ekonomická integrace v Evropě není úplná, chybí např. společná fiskální politika. Paralelně k ekonomické integraci probíhá v některých oblastech politická integrace.

Je ekonomická integrace výhodná? V minulém týdnu jsme probrali teorii komparativních výhod, která teoreticky odůvodňuje přednost zóny volného obchodu před protekcí. Členové zóny volného obchodu odstranili obchodní bariéry mezi sebou, ale mohou mít různé obchodní politiky – např. cla - vůči třetím zemím. Členové celní unie mají i stejnou obchodní politiku vůči třetím zemím. Vyjednat zónu volného obchodu není tak složité jako vyjednat celní unii, ale její provoz je komplikovanější – musí být ošetřeno to, aby třetí země neexportovaly členům zóny přes ty členy, se kterými mají nejvýhodnější obchodní podmínky.

Výhoda jednotného trhu s volným pohybem výrobních faktorů je teoreticky vysvětlena za obvyklého předpokladu klesající mezní produktivity. Vysvětlení ukážeme na volném pohybu práce, ale obdobné je to i pro kapitál a jiné výrobní faktory.

■ Analýza pohybu výrobních faktorů

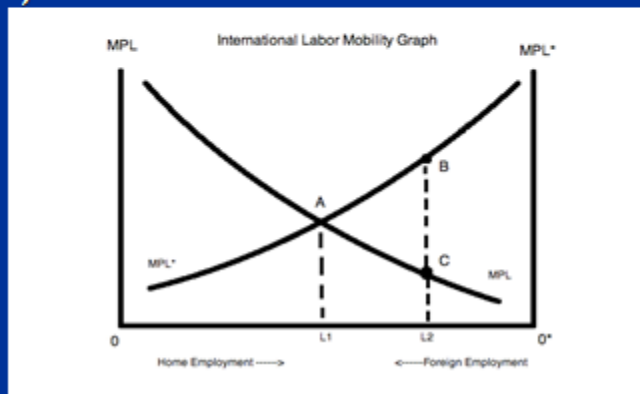
- Produkční funkce (L – pracovní síla, q – vyrobené množství)

- Klesající mezní produktivita
 - Předpokládáme, že přírůstek vyrobeného množství se s každým dalším pracovníkem zmenšuje. Vysvětlení je v tom, že ostatní výrobní faktory začínají být nadměrně využívány.

■ Analýza pohybu výrobních faktorů

- Po umožnění volného pohybu pracovní síly se celková produkce zvýší o trojúhelník ABC.

Ve druhém obrázku je celkový počet pracovníků v obou zemích dán úsečkou 00^* . Před umožněním volného pohybu jsme v bodě $L2$, kde je v cizí zemi vyšší mezní produktivita práce než doma, a tedy i vyšší mzda. Po umožnění volného pohybu odcházejí domácí pracovníci za vyšší mzdou do cizí země a pohybujeme se až k bodu A, ve kterém jsou v

obou zemích stejné mezní produktivity práce a mzdy. Domácí produkce se snížila, produkce v cizí zemi se zvýšila, celková produkce v obou zemích se také zvýšila.

Má ČR přijmout euro a stát se členem Eurozóny? Je řada argumentů pro i proti, ovšem připomeňme, že při vstupu do EU se ČR zavázala přijmout euro bez zbytečných průtahů.

Pro vstup do Eurozóny musí země splňovat Maastrichtská kritéria:

- Míra inflace příliš se neliší od míry inflace v Eurozóně
 - Důvodem je to, že inflace se promítá do úrokové míry
- Úroková míra příliš se neliší od úrokové míry v Eurozóně
 - Důvodem je snaha zabránit velkým kolísáním na měnovém trhu způsobeném toky spekulativního kapitálu
- Nízký deficit státního rozpočtu
 - Deficit je financován půjčkami. Cena půjček je úroková míra. Vysoká poptávka po půjčkách zvyšuje cenu půjček – úrokovou míru (viz předešlé kritérium).
- Nízký státní dluh
 - Vysoký státní dluh opět zvyšuje úrokovou míru
- Země má dva roky před vstupem do Eurozóny vyhlášením centrální banky zafixován měnový kurz vůči euru
 - V podstatě test toho, jestli někde není problém. Po dvou letech je pak změna měny jen technický problém.

Před covidovou krizí byla v ČR dlouhá období, kdy plnění prvních čtyř kritérií nebylo problémem. ČNB ale nikdy nezafixovala měnový kurz vůči Euru a tedy nenastartovala plnění pátého kritéria. ČNB chápe vstup do Eurozóny jako politické rozhodnutí; čeká, až se pro vstup do Eurozóny rozhodne naše politická reprezentace.

Rozšiřování EU

Rozšíření: z šesti na 28 zemí

Velké rozšíření: sjednocení východu a západu

- 1989** Pád Berlínské zdi a konec komunismu
Hospodářská pomoc EU - program Phare
- 1992** Stanovena kritéria pro členství v EU:
• demokratický systém a právní stát
• fungující tržní ekonomika
• schopnost provádět předpisy EU
- 1998** Začínají formální jednání o rozšíření
- 2002** Kodaňský summit souhlasí s velkým rozšířením o 10 nových zemí.
- 2004** Deset nových členů EU: Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko
- 2007** Členy EU se stávají Bulharsko a Rumunsko
- 2013** Chorvatsko se připojuje 1. července

Kandidátské země a potenciální kandidáti

Země	Rozloha (x 1000 km ²)	Počet obyvatel (milióny)	Bohatství (hrubý domácí produkt na osobu)
Bosna a Hercegovina	51	3,8	7 800
Černá Hora	14	0,6	10 600
Kosovo podle rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244	11	1,8	:
Bývalá jugoslávská republika Makedonie	25	2,1	10 000
Albánie	28	2,9	7 800
Srbsko	77	7,2	9 600
Turecko	783	77,7	14 400
28 zemí EU dohromady	4 272	508,2	27 400

Před východním rozšířením stanovila Evropská unie v tzv. Kodaňských kritériích (1992) podmínky pro vstup do Evropské unie:

- Fungující demokracie
- Fungující tržní ekonomika
- Zakomponování pravidel přijatých Evropskou unií do legislativního systému země

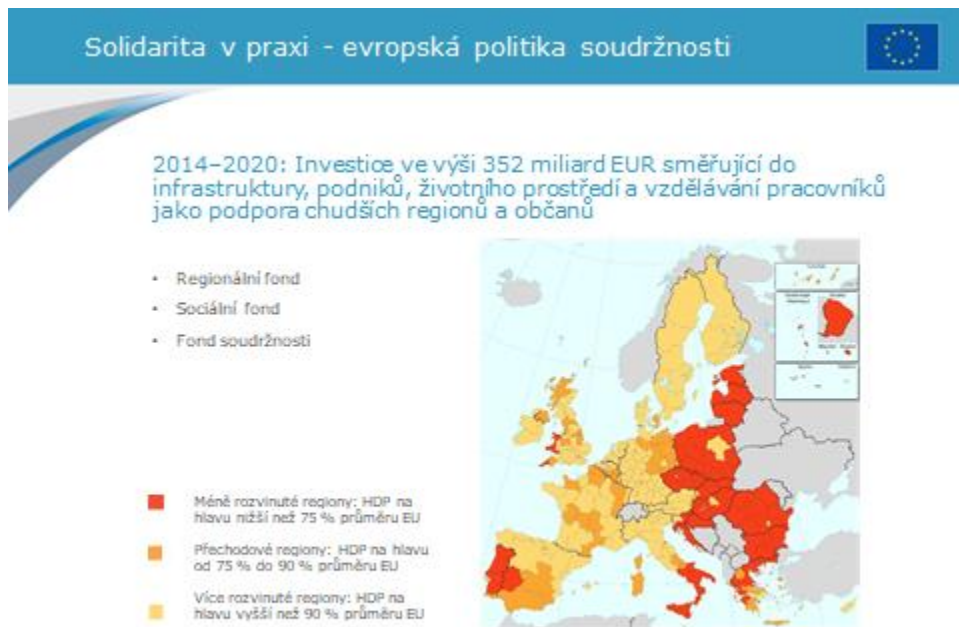
První dvě podmínky se kryjí s cíli transformace ze socialistického systému na kapitalistický. Třetí podmínka je nutná pro fungování EU jako společenského systému.

Před každým rozšířením se diskutuje o tom, jaké jsou výhody a nevýhody, a to jak z pohledu EU, tak z pohledu přistupující země. Zdůrazňuje se výhoda většího trhu, používají se geopolitické argumenty (např. u rozšíření na východ to byla možnost stabilizace jihovýchodní Evropy) i argumenty etické („zaslouží si být přijati“).

Ekonomická geografie a regionální politika

EU

Méně rozvinuté a rozvinutější oblasti EU jsou zajímavě geograficky rozloženy. Jak se dá toto rozložení vysvětlit?

Tzv. Nová ekonomická geografie nabízí vysvětlení toho, proč se ekonomická aktivita koncentruje v centrech a proč bývají méně rozvinuté oblasti na geografických periferiích. Proti sobě působí dvě síly:

- Ty, které rozptylují ekonomickou aktivitu (např. drahé nájmy, vysoké ceny služeb, silná konkurence)
- Ty, které podporují prostorovou koncentraci
 - Zvyšováním poptávky v centru: větší poptávka v centru => firmy se stěhují do centra, aby snížily přepravní náklady => mzdy v centru rostou => poptávka v centru roste a kruh se uzavírá

- snižováním nákladů v centru: větší konkurence v centru snižuje ceny meziproduktů => to snižuje náklady výroby a motivuje firmy ke stěhování do centra => konkurence v centru se zvyšuje a kruh se uzavírá

Síly podporující prostorovou koncentraci v Evropě zřejmě převažují nad silami rozptylujícími ekonomickou aktivitu, což vysvětluje rozložení vyvinutých a méně vyvinutých oblastí ve výše uvedeném obrázku.

Regionální politika EU vychází z normativní snahy (jinak řečeno považuje za evropskou hodnotu) vyrovnat úroveň oblastí, jako nástroj se používají příspěvky z evropských fondů do méně vyvinutých oblastí. Více např. [zde](#).

Další doporučené informační zdroje

Nemám.